

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet: Vägledande program om kärnenergi – Framlagt enligt artikel 40 i Euratomfördraget för yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén"

KOM(2006) 844 slutlig

(2007/C 256/11)

Den 10 januari 2007 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 40 i Euratomfördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda yttrande.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 19 juni 2007. Föredragande var **Ulla Sirkeinen**.

Vid sin 437:e plenarsession den 11-12 juli 2007 (sammanträdet den 12 juli 2007) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 81 röster för, 28 röster emot och 15 nedlagda röster:

1. Sammanfattning

1.1 I sitt yttrande från 2004 "Kärnkraftens betydelse för elproduktionen" ansåg EESK att man borde anstränga sig att "informera om vad kärnindustrin verkligen kan bidra med: försörjningssäkerhet, inga koldioxidutsläpp, konkurrenskraftiga priser, säkerhet och hantering av avfallet. Detta skulle göra det möjligt för det organiserade civila samhället att på ett kritiskt sätt analysera innehållet i de debatter som pågår om dessa frågor". Det nya vägledande programmet för kärnenergin tillhandahåller sådan information. EESK ställer sig i huvudsak bakom den analys och beskrivning som presenteras i kommissionens meddelande. De flesta av kärnenergin centrala aspekter tas upp, och beskrivs enligt kommitténs mening på ett korrekt sätt. Kommittén tar nedan upp vissa andra aspekter av kärnkraften som måste beaktas.

1.2 Kärnenergin, som svarade för 31 % av elektriciteten och 15 % av den totala primärenergikonsumtionen inom EU 2004, spelar en central roll på energimarknaden. Kärnenergin uppfyller också till fullo de energipolitiska målen. Priset på kärnkraften är i dag klart konkurrenskraftigt. Det yttre beroendet är litet och bränslekällorna är diversifierade och säkra, vilket ligger i linje med kraven på försörjningstrygghet. Kärnkraften är för närvarande den största koldioxidfria energikällan i Europa.

1.3 Mot bakgrund av Europeiska rådets beslut om utsläppsmål för växthusgaser fram till 2020 och därefter är det uppenbart att ytterligare energiproduktionskapacitet med låga koldioxidutsläpp – vare sig det rör sig om förnybara energikällor, kärnenergi eller potentiellt ren kolenergi – bör ersätta produktionskapacitet med höga koldioxidutsläpp för att öka mängden el som produceras med låga koldioxidutsläpp. Rent praktiskt innebär detta att målen för klimat- och energipolitiken inte kan uppnås om man inte upprätthåller åtminstone den nuvarande andelen kärnkraftsproducerad energi fram till dess att helt nya lösningar för ren energi finns tillgängliga.

1.4 EESK vill understryka EU:s fortsatt viktiga roll i arbetet med att utveckla de mest avancerade ramarna för kärnenergin i de medlemsstater som har kärnkraft, i enlighet med de sträng-

aste standarderna i fråga om säkerhet, skydd och icke-spridning, i enlighet med Euratomfördraget.

1.5 Den viktigaste uppgiften är att finna en lösning på frågan om hanteringen av det radioaktiva avfallet, särskilt slutförvaring av använt kärnbränsle, där tekniken finns men de politiska besluten saknas. Kommittén ställer sig också bakom kommissionen när det gäller de andra frågor som måste bevakas på EU-nivå: kärnsäkerhet och strålskydd, där erfarenheterna är mycket goda i Europa, samt säkerställd långsiktig finansiering av avveckling.

1.6 EESK vill rikta uppmärksamheten på några ytterligare aspekter av kärnenergin som inte behandlas i utkastet till vägledande program för kärnenergin. Det rör sig om hotet från terrorismen och, i vissa anläggningar, frågan om tillräcklig tillgång till kylvatten.

1.7 För de medlemsstater som fortfarande vill satsa på kärnenergi kan sektorns attraktionskraft som arbetsgivare och forskningsområde vara problematisk. EESK instämmer i kommissionens åsikt att sakkunskap i fråga om strålskydd och kärnteknik är av grundläggande betydelse för EU, och därför måste uppmärksamhet riktas på utbildning och forskning inom dessa områden.

1.8 Slutligen understryker EESK varje medlemsstats rättighet att välja sin egen energimix, inklusive kärnkraft, i enlighet med det vägledande programmet.

2. Inledning

2.1 Enligt artikel 40 i Euratomfördraget skall kommissionen "regelbundet i vägledande syfte offentliggöra program som särskilt skall behandla målen för kärnenergiproduktionen och de investeringar av alla slag som krävs för att uppnå dessa mål. Kommissionen skall begära in ett yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén över programmen innan dessa offentliggörs." Sedan 1958 har fyra sådana vägledande program och en uppdatering offentliggjorts, den senaste 1997.

2.2 Det föreliggande utkastet till vägledande program för kärnenergin offentliggjordes av kommissionen i samband med energi- och klimatpaketet, "En energipolitik för Europa", den 10 januari 2007. Den slutgiltiga versionen kommer att utarbetas och offentliggöras så snart kommissionen har tagit emot EESK:s yttrande.

2.3 De övriga delarna av paketet omfattar för det första ett förslag till klimatmål – en minskning med 30 % av utsläppen av växthusgaser i förhållande till 1990 års nivåer för de utvecklade länderna fram till 2020, eller åtminstone 20 % för EU. I paketet behandlas också den inre marknaden för gas och el, sammankoppling av nätverken för el och gas, förslag för att främja produktion av hållbar energi från fossila bränslen, en färdplan för att främja förnybar energi inbegripet en bindande målsättning om en andel förnybar energi på 20 % senast år 2020 i EU:s totala energimix och energibesparingar med ett mål på 20 % större effektivitet senast 2020 samt en kommande europeisk strategisk plan för energiteknik. Den 9 mars 2007 uttalade Europeiska rådet sitt stöd för paketets mål och centrala politiska innehåll.

2.4 EESK har i enlighet med fördragets krav utarbetat yttranden om varje vägledande program för kärnenergi. Kommittén har också berört kärnkraftsfrågan i flera av sina övriga yttranden, på senare tid, särskilt i initiativytrandet om kärnkraftens betydelse 2004, där EESK i slutsatserna menade att "kärnkraften bör utgöra en av de faktorer som kan främja en mångsidig, balanserad och billig hållbar energipolitik i EU. Med hänsyn tagen till de problem som kärnkraften ger upphov till är det inte möjligt att satsa allt på kärnkraft, men kommittén anser ändå att en delvis eller fullständig avveckling av kärnkraften skulle äventyra möjligheterna att uppfylla unionens åtaganden vad gäller klimatfrågan."

3. Kommissionsdokumentet

3.1 I kommissionens dokument görs en sammanställning av investeringarna i kärnenergin under de senaste tio åren, och kärnkraftsproduktionens ekonomi beskrivs, liksom dess påverkan på energimixen samt villkoren för social acceptans. Innehållet redovisas nedan mer i detalj.

3.2 Varje medlemsstat har själv rätt att välja om man vill använda kärnkraft för elproduktion. Beslut om ökad användning av kärnenergi har nyligen fattats i Finland och Frankrike. I Nederländerna, Polen, Sverige, Tjeckien, Litauen, Estland, Lettland, Slovakien, Storbritannien, Bulgarien och Rumänien har man inlett nya diskussioner om kärnkraftspolitiken. Tyskland, Spanien och Belgien fortsätter trots pågående debatt sin politik

att fasa ut kärnkraften. 12 av 27 EU-länder avstår helt från kärnenergi.

3.3 Med 152 reaktorer utspridda över EU-27 svarar kärnkraften i dag för 30 % av Europas el. Denna andel kommer emellertid att minska avsevärt om utfasningspolitiken i några av EU:s medlemsländer fortsätter. För att möta den förväntade efterfrågan på energi och för att minska EU:s importberoende kan beslut tas om nya investeringar eller förlängning av livstiden för några anläggningar.

3.4 Att öka kärnkraftsproduktionen kan enligt kommissionen vara ett alternativ om man vill minska koldioxidutsläppen och ta itu med de globala klimatförändringarna. Kärnkraften är i huvudsak koldioxidfri och ingår i kommissionens scenario för minskade koldioxidutsläpp. Detta kan också vara en viktig punkt i diskussionerna om det framtida systemet för handel med utsläppsrätter.

3.5 Den viktigaste faktorn som påverkar kärnkraftens möjligheter till tillväxt är de ekonomiska övervägandena, eftersom ett kärnkraftverk innebär en inledande investering på 2-3,5 miljarder euro. Kärnenergiproduktion medför större anläggningskostnader i jämförelse med fossila bränslen, men driftskostnaderna är avsevärt lägre efter de inledande investeringarna. Konkret hävdar kommissionen följande:

3.5.1 "De ekonomiska riskerna med ett kärnkraftverk hänger samman med de stora kapitalinvesteringarna i början och kräver en nästan felfri drift under de första 15-20 åren av anläggningens livstid på 40-60 år för att betala tillbaka den ursprungliga investeringen. Avveckling och avfallshantering innebär dessutom att finansiella tillgångar måste finnas tillgängliga i 50-100 år efter reaktorns stängning."

3.5.2 "Inom EU-27 ⁽¹⁾ finns totalt 152 kärnreaktorer i drift i 15 medlemsstater. Den genomsnittliga åldern för kärnkraftverk närmar sig 25 år ⁽²⁾. I Frankrike som har det största beståndet kärnreaktorer (59), vilka svarar för nästan 80 % av elproduktionen, och i Litauen som bara har ett kärnkraftverk, vilket ändå svarar för 70 % av elproduktionen, är den genomsnittliga åldern ungefär 20 år. Storbritanniens 23 kärnkraftverk har en genomsnittlig ålder på närmare 30 år, och den genomsnittliga åldern på Tysklands 17 kärnkraftverk i drift är 25 år."

3.5.3 "Kärnkraft har traditionellt uppvisat en kombination av högre byggnadskostnader och lägre driftskostnader än fossilbränslebaserad energiproduktion, som har lägre kapitalkostnader men högre och potentiellt fluktuerande bränslekostnader, vilket innebär högre driftskostnader."

⁽¹⁾ Bilaga 2: Landsvis information om nuvarande verksamhet avseende kärnbränslecykel.

⁽²⁾ Bilaga 1: Se figurerna 6 och 7 som visar kärnkraftverkens ålder och åldersfördelning per land.

3.6 Kärnenergiproduktion är i stort sett immun mot förändringar i råvarukostnader, eftersom en blygsam mängd uran, som i huvudsak kan hämtas från stabila regioner i världen, räcker för att hålla en reaktor i gång under årtionden. I rimlig utsträckning tryggade och återvinningsbara kända urantillgångar till konkurrenskraftiga priser kan med nuvarande förbrukningsnivåer tillgodose den kärntechniska industrins behov under åtminstone de närmaste 85 åren. Nya kärnkraftverk erbjuder därför ett ekonomiskt sätt att producera el för grundbelastningen i de flesta industrialiserade länder.

3.7 Kärnkraftsindustrin har gjort avsevärda investeringar sedan 1997. Kommissionen erkänner vikten av att upprätthålla en ledarposition vad avser kärnkraftsteknik och stöder ytterligare utveckling av avancerade ramar för kärnenergi inbegripet ickespridning, avfallshantering och avveckling. Sedan upprättandet av Euratomfördraget har kärnsäkerhet och strålskydd för allmänheten varit av central betydelse för Europeiska gemenskapen, frågor som har blivit allt viktigare mot bakgrund av tidigare och nuvarande utvidgningar.

3.8 EU:s roll bör vara att utveckla de mest avancerade ramarna för kärnenergin i de medlems stater som har kärnkraft, i enlighet med de strängaste standarderna i fråga om säkerhet, skydd och icke-spridning såsom Euratomfördraget föreskriver. Detta bör inbegripa avfallshantering och avveckling.

3.9 Kommissionen föreslår att diskussionen om framtiden bör inriktas på att

- ”fastställa gemensamma referensnivåer för kärnsäkerhet för införande i EU, baserade på den omfattande sakkunskap som finns vid medlemsstaternas nationella kärnsäkerhetsmyndigheter,
- inrätta en högnivågrupp för kärnsäkerhet och fysiskt skydd med uppdraget att successivt utveckla en gemensam förståelse och på sikt ytterligare europeiska regler för kärnsäkerhet och fysiskt skydd,
- säkerställa att medlemsstaterna upprättar nationella planer för hantering av radioaktivt avfall,
- under den tidiga fasen av FP7 inrätta teknikplattformar för att få en närmare samordning av forskningen inom nationella och industriella program samt gemenskapsprogram på områdena för hållbart utnyttjande av fissionsteknik och geologisk slutförvaring,
- följa upp rekommendationen om harmonisering av nationella modeller för förvaltning av avvecklingsfonder, för att se till att tillräckliga resurser görs tillgängliga,
- förenkla och harmonisera tillståndsförfarandena, baserat på en närmare samordning mellan nationella tillsynsmyndigheter, i syfte att upprätthålla högsta säkerhetsnormer,

- säkerställa en större tillgång till Euratomlån, förutsatt att lånetaken uppdateras i linje med marknadens behov som redan föreslagits av kommissionen,
- utarbeta ett harmoniserat system för skadeståndsansvar samt mekanismer för att säkerställa tillgången till medel i händelse av skada orsakad av en nukleär olycka,
- ge ny kraft åt det internationella samarbetet, särskilt genom närmare samarbete med Internationella energiorganet (IAEA), Kärnenergibyrå (NEA), bilaterala avtal med länder utanför EU och förnyat bistånd till grannländer.”

4. Allmänna kommentarer

4.1 EESK välkomnar kommissionens nya utkast till vägledande program för kärnenergin. Energiområdet har utvecklats mycket under de tio år som gått sedan den senaste publikationen. I synnerhet under de senaste åren har utvecklingen varit dramatisk och riktat uppmärksamheten på energipolitikens samtliga tre aspekter: försörjningstrygghet, konkurrenskraft och rimliga priser samt miljö, i synnerhet klimatförändringarna. EU har reagerat på de uppenbara problemen och utmaningarna med förslag till en europeisk energipolitik. Mot den bakgrunden behövs analys och förslag på kärnenergiområdet. Kärnenergin placeras in i ett generellt energisammanhang, och nödvändig information tillhandahålls för diskussion och utformning av en energipolitik för Europa.

4.2 I sitt yttrande ”Kärnkraftens betydelse för elproduktionen” från 2004 ansåg EESK att man borde anstränga sig att ”informera om vad kärnindustrin verkligen kan bidra med: försörjningssäkerhet, inga koldioxidutsläpp, konkurrenskraftiga priser, säkerhet och hantering av avfallet. Detta skulle göra det möjligt för det organiserade civila samhället att på ett kritiskt sätt analysera innehållet i de debatter som pågår om dessa frågor”. Det nya vägledande programmet tillhandahåller sådan information, och EESK ställer sig i huvudsak bakom den analys och beskrivning som presenteras i kommissionens meddelande. De flesta av kärnenergin centrala aspekter tas upp, och beskrivs enligt kommitténs mening på ett korrekt sätt. Kommittén tar nedan upp vissa andra aspekter av kärnkraften som måste beaktas.

4.3 Kärnenergin, som svarade för 31 % av elektriciteten och 15 % av den totala primärenergikonsumtionen inom EU 2004, spelar en central roll på energimarknaden. Kärnenergin uppfyller också till fullo de energipolitiska målen. Priset på kärnkraft är i dag klart konkurrenskraftigt, i synnerhet när den används för att producera el för grundbelastningen. Det yttre beroendet är litet och bränslekällorna är diversifierade och säkra, vilket ligger i linje med kraven på försörjningstrygghet. Kärnkraften är för närvarande den största koldioxidfria energikällan i Europa (se punkt 4.8 nedan).

4.4 Bättre energieffektivitet, inbegripet kombinerad värme- och kraftproduktion, och därmed minskad efterfrågan är det första och viktigaste målet på energipolitikens dagordning. Fortfarande krävs stora investeringar i energiproduktion för att ersätta gamla anläggningar och eventuellt också möta en ökad efterfrågan, eftersom den marknadsmässiga och tekniska utvecklingen kan leda till att elektricitetens andel av det totala energi-behovet blir större.

4.4.1 På medellång och lång sikt är det möjligt att ny energiteknik, till exempel väteteknik, värmepumpar och elbilar, kommer att medföra en snabbare ökning av efterfrågan på el som andel av den totala energiefterfrågan än vad man räknar med i dagens scenarier. En sådan utveckling skulle kunna göra kärnenergis roll i EU:s energimix mycket viktigare än i dag.

4.5 Kommittén noterar planerna på att låta de kraftverk som nått slutet på den 30-40-åriga perioden av kommersiell drift fortsätta sin verksamhet. Kommissionen går i sitt dokument inte närmare in på problemet med de europeiska kraftverkens ålder, och här behövs det därför mer information. Bestämmelser behöver utarbetas i framtiden, med tanke på att det enligt kommissionen i "några medlemsstater (...) fortfarande [är] regeringarna som står för vissa finansiella och miljömässiga risker, till exempel ansvaret för anläggningar för avfallslutförvaring och hantering."

4.6 Dessa nya investeringar bör i idealfallet uppfylla målen i fråga om försörjningstrygghet, konkurrenskraft och kampen mot klimatförändringarna. Mot bakgrund av de nya inslagen och potentialen i andra typer av energiproduktion kan man förvänta sig förlängning av livstiden för befintliga kärnkraftverk samt nya investeringar. Kommittén ställer sig i detta avseende bakom kommissionens åsikter.

4.7 Enligt kommissionen räcker urantillgångarna ytterligare 85 år med nuvarande förbrukningsnivåer. Olika källor ger skilda uppgifter om detta, men huvudsakligen varierar bedömningarna mellan 85 och 500 år. Eftersom bränsletillgången är en viktig del av energiförsörjningstryggheten bör kommissionen ge mer detaljerad information om tillgången till kärnbränsle.

4.8 När man jämför miljökonsekvenserna av olika energikällor är det viktigt att bedöma de totala miljökonsekvenserna från hela processen, från tillgång till råmaterial, produktion, transporter och energiproduktion till återvinning och avfallshantering. Världsenegerirådet har publicerat en sammanfattande rapport (Comparison of Energy Systems Using Life Cycle Assessment, WEC, juli 2004) där ett antal befintliga studier om livscykelanalyser redovisades och granskades. Av rapporten framgick att koldioxidutsläppen per kWh kärnkraftsproducerad el är låga

och i nivå med vind, biomassa och vattenkraft: 1-5 % av utsläppen från kolkraftverk.

4.9 Det är alltså viktigt att beakta kärnenergis värdefulla bidrag när det gäller att undvika utsläpp av växthusgaser. Användningen av kärnenergi i EU innebär i dag att man undviker utsläpp på 600 miljoner ton CO₂ varje år mot bakgrund av den nuvarande energimixen. Globalt sett innebär användningen av kärnkraft att man undviker att släppa ut ungefär två miljarder ton CO₂. Detta motsvarar de nuvarande koldioxidutsläppen från Frankrike, Tyskland och Storbritannien tillsammans. Om den planerade utfasningen i vissa av medlemsländerna fullföljs måste en stor del av de befintliga europeiska kärnkraftsanläggningarna ersättas av andra utsläppsfria energikällor. Om dessutom de övriga befintliga kärnkraftsanläggningarna inte ersätts av nya när de har tjänat ut, måste all kärnkraft ersättas av andra utsläppsfria energikällor på medellång sikt.

4.10 Mot bakgrund av Europeiska rådets beslut om utsläppsmål för växthusgaser fram till 2020 och därefter är det uppenbart att ytterligare energiproduktionskapacitet med låga koldioxidutsläpp, vare sig det rör sig om förnybara energikällor, kärnenergi eller potentiellt ren kolenergi, bör ersätta produktionskapacitet med höga koldioxidutsläpp för att öka mängden el som produceras med låga koldioxidutsläpp. Rent praktiskt innebär detta att målen för klimat- och energipolitiken inte kan uppnås på ett ekonomiskt godtagbart sätt om man inte upprätthåller åtminstone den nuvarande andelen kärnkraftsproducerad energi fram till dess att helt nya energilösningar finns tillgängliga. Å andra sidan är det uppenbart att en ökad andel kärnkraft i kombination med förnybar energi skulle innebära bättre kostnadseffektivitet i kampen mot klimatförändringarna.

4.11 EESK stöder målet att internalisera externa kostnader i priset på all energi och andra marknadsaktiviteter. Enligt kommissionens studie om externa kostnader (ExternE)⁽³⁾ uppgår de externa kostnaderna för kärnenergi till cirka 0,4 eurocent/kWh. Motsvarande externa kostnader för koleddad energiproduktion beräknas till mer än tio gånger mer. För biomassa ligger de externa kostnaderna några gånger högre, för vindkraft lägre och för vattenkraft på samma nivå som för kärnkraft.

4.12 Kommissionen noterar att en central fråga är om kärnenergi kräver politiska insatser. Alla teknikformer för ren energi bör behandlas lika. Man bör söka efter sätt att uppmuntra forskning om kommande generationer av reaktorer och deras kärnbränslecykel. Man kan tänka sig bidrag till pilotprojekt för utveckling av ny teknik. Konventionell kärnenergi behöver inga subventioner och bör inte subventioneras.

⁽³⁾ External Costs – Research results on socio-environmental damages due to electricity and transport, Europeiska kommissionen, 2003.

4.13 Allmänhetens inställning till kärnkraften och hur den uppfattas är av största vikt för den framtida politiken på kärnkraftsområdet, konstaterar kommissionen. Kommittén instämmer i detta, men påminner om att acceptansen varierar mycket mellan olika medlemsstater. Allmänhetens tillgång till information bör förbättras och beslutsprocesserna bör i högre grad präglas av insyn, eftersom undersökningar visar att allmänheten i EU inte är välinformerad i fråga om kärnkraft. Här kan kommissionen spela en viktig roll. Konkreta åtgärder för att möta allmänhetens oro behövs emellertid också, vilket EESK har påpekat många gånger tidigare.

4.14 EESK vill understryka EU:s fortsatt viktiga roll i arbetet med att utveckla de mest avancerade ramarna för kärnenergi i de medlemsstater som har kärnkraft, i enlighet med de strängaste standarderna i fråga om säkerhet, skydd och icke-spridning såsom Euratomfördraget föreskriver.

4.15 Den viktigaste uppgiften är att finna en lösning på frågan om hanteringen av det radioaktiva avfallet, särskilt slutförvaring av använt kärnbränsle, där tekniken finns men de politiska besluten saknas. Detta är en stor fråga med konsekvenser för miljö och folkhälsa och allmänhetens inställning till kärnkraft. I det vägledande programmet konstateras att inget land ännu har genomfört den föreslagna slutlösningen. I Finland sker emellertid framsteg – en slutförvaringsplats har valts ut – liksom i Sverige och Frankrike, där stora framsteg mot ett val av plats har gjorts.

4.16 Kommittén ställer sig också bakom kommissionen när det gäller de andra frågor som måste bevakas på EU-nivå: kärnsäkerhet och strålskydd, där erfarenheterna är mycket goda i Europa, samt säkerställandet av en långsiktig finansiering av utvecklingen.

4.17 Det nya hotet från terrorismen tas inte upp i det vägledande programmet om kärnenergi. Det är ett allvarligt hot mot kärnkraftverk och mot många andra industrialäggningar och offentliga byggnader i hela världen. Alla nybyggda kärnkraftverk bör utformas så att de står emot en direktträff från ett stort passagerarplan som störtar, utan att radioaktiv strålning läcker ut. Tekniska och mänskliga säkerhetssystem måste också utarbetas och införas så att man förhindrar alla typer av terroristattacker inne i ett kärnkraftverk. Kommissionen bör vidta åtgärder i samarbete med berörda myndigheter och aktörer för att säkerställa att det finns lämpliga terrorismförebyggande arrangemang i alla kärnkraftverk.

4.18 De heta och torra somrarna på senare tid har också väckt frågan om tillräcklig tillgång till kylvatten från floder till kondenskraftverk. Problemet har hittills varit mycket lokalt och både sällsynt och kortvarigt, men det kan förvärras med tiden i

vissa fall. Detta måste beaktas vid utformning och val av plats för kraftverk.

4.19 Ytterligare en fråga är kärnenergisektorns attraktionskraft som arbetsgivare och forskningsområde efter nära 20 års moratorium i Europa. Resultatet är ett bristande intresse hos studenter och yrkesverksamma, något som utgör en flaskhals för den allmänna utvecklingen av kärnenergin och som också kan utgöra en säkerhetsrisk. EESK instämmer i kommissionens åsikt att sakkunskap i fråga om strålskydd och kärnteknik är av grundläggande betydelse för EU, och därför måste uppmärksamhet riktas på utbildning och forskning inom dessa områden. Detsamma gäller bevarande och överföring av kunskap från den generation forskare och ingenjörer som byggde de befintliga anläggningarna i Europa – i många länder har det under många år inte kommit in några unga experter i sektorn.

4.20 Kommissionen påminner om att varje medlemsstat själv har rätt att välja om man vill använda kärnkraft. EESK stöder varje medlemsstats rättighet att välja sin egen energimix, inbegripet kärnkraft. Detta bör emellertid respekteras inte bara av EU, utan också av övriga medlemsstater. De beslut som fattas i en medlemsstat påverkar emellertid situationen i de övriga på många sätt, och det ömsesidiga beroendet kommer att öka i takt med att inre marknaden öppnas allt mer.

5. Kommentarer till åtgärdsförslagen

5.1 I punkt 6.5 i det vägledande programmet "Vägen framåt" föreslår kommissionen åtgärder (huvudsakligen på EU-nivå) att diskutera (se punkt 2.8). EESK har följande synpunkter på dessa förslag:

5.1.1 EESK delar kommissionens åsikt att gemensamma referensnivåer för kärnsäkerhet och deras genomförande i EU bör baseras på den omfattande sakkunskap som finns vid medlemsstaternas nationella kärnsäkerhetsmyndigheter, i samarbete med WENRA⁽⁴⁾. Alla andra tillvägagångssätt skulle innebära att man äventyrar den nuvarande höga säkerhetsnivån i vissa medlemsstater.

5.1.2 En högnivågrupp för kärnsäkerhet och fysiskt skydd som består av företrädare för behöriga nationella myndigheter skulle kunna bidra till harmoniseringsprocessen och förbättrade kopplingar till internationella kärnsäkerhetskonventioner.

5.1.3 EESK menar att de medlemsstater som använder kärnkraft snarast möjligt bör upprätta nationella planer för hantering av kärnbränslet och det radioaktiva avfallet. De nationella planerna kan innehålla en rent nationell strategi, en multinationell strategi eller en strategi med två nivåer. Att inte göra detta måste betraktas som ett oansvarigt försök att lämna över den nuvarande generationens åtaganden till nästa generation.

⁽⁴⁾ Western European Nuclear Regulatory Authorities.

5.1.4 Teknikplattformar har visat sig vara välfungerande instrument för att skapa offentlig-privata partnerskap i syfte att utveckla dagordningar för europeisk strategisk forskning. EESK stöder kommissionens tanke att använda detta instrument på områdena för hållbart utnyttjande av fissionsteknik och geologisk slutförvaring. Det kan bli en viktig faktor för att locka unga forskare till sektorn.

5.1.5 För att säkerställa full täckning av driftskostnaderna under hela livslängden och för att skapa lika konkurrensvillkor är det nödvändigt att aktörerna gör tillräckliga resurser tillgängliga genom avvecklingsfonder både inom EU och globalt. Kommittén ser emellertid inget behov av fullständig harmonisering av förvaltningen av dessa fonder, bara principerna om fullständig och säker täckning och öppenhet respekteras.

5.1.6 Det krävs respekt för de strängaste säkerhetsstandarderna och samtidigt en förenkling av tillståndsförfarandena samt en successiv harmonisering av dessa genom samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheterna för, att skapa mer förutsägbara ledtider för byggprojekt och därmed en mer korrekt planering och kostnadsberäkning. Säkerheten får aldrig åsidosättas.

5.1.7 EESK stöder kommissionens förslag att uppdatera lånetaken för Euratomlån och säkerställa större tillgång till dessa lån. I princip bör investeringar i alla typer av energi ha samma tillgång på samma villkor till finansieringsinstrument som annars tillhandahålls av EIB.

5.1.8 Ett harmoniserat system för skadeståndsansvar samt mekanismer för att säkerställa tillgången till medel i händelse av skada orsakad av en nukleär olycka, utan att ta offentliga medel i anspråk, är enligt EESK:s åsikt också av central betydelse för att vinna ökad acceptans för kärnkraft. Det nuvarande systemet (med ett skadeståndsansvar motsvarande 700 miljoner USD) är otillräckligt för detta ändamål. De försäkringstekniska problem som uppstår på grund av den extremt låga sannolikheten för en olycka i kombination med potentiellt mycket allvarliga och kost-

samma skador måste tas upp till behandling på ett öppet, konstruktivt och pragmatiskt sätt. Ett system med en gemensam försäkringsreserv kan vara en möjlighet.

5.1.9 EESK välkomnar förslaget att ge ny näring åt det internationella samarbetet med Internationella energiorganet (IAEA), Kärnenergibyrån (NEA) samt bilaterala avtal. Stor vikt bör läggas på bistånd till grannländer.

5.2 Utöver kommissionens förslag menar EESK att följande frågor bör granskas när kommissionen förbereder nästa skede:

5.2.1 Medlemsstaternas uppmärksamhet bör riktas mot att utbildningssatsningarna troligtvis på ny måste ökas på det omfattande området kärnenergi och kärnteknik, inklusive särskild utbildning i kärnsäkerhet. Utbildning är inte bara ett sätt att få fram ny kvalificerad personal på kärnenergiområdet utan också ett sätt att öka allmänhetens medvetenhet på området. Detta är av avgörande betydelse för opinionsbildningen.

5.2.2 Man bör undersöka vilka ytterligare eventuella problem som finns i samband med investeringar i kärnkraft på en öppen energimarknad, mot bakgrund av omfattningen och de långa ledtiderna, och eventuella marknadsbaserade lösningar på dessa problem.

5.2.3 Den europeiska kärnteknikindustrin har skaffat sig en ledande ställning, vilket innebär arbetstillfällen av hög kvalitet och utgör en fördel för kärnsäkerheten globalt sett, med tanke på det utmärkta resultatet vad avser säkerhet. För att kunna behålla denna ledande ställning mot bakgrund av att investeringarna i kärnenergin förväntas öka mycket i världen bör denna sektor, inbegripet komponentindustrin, utgöra ett särskilt mål för kommissionens nya sektorsinriktade arbetssätt.

5.3 Slutligen välkomnar EESK kommissionens avsikt att publicera vägledande program för kärnenergin oftare, vilket kommer att ge en mer uppdaterad bild av situationen EU.

Bryssel den 12 juli 2007

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Dimitris DIMITRIADIS

BILAGA

till yttrandet från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Följande ändringsförslag avslogs, men fick minst en fjärdedel av rösterna

Punkt 1.1

Ändra enligt följande:

"I sitt yttrande från 2004 'Kärnkraftens betydelse för elproduktionen' ansåg EESK att man borde anstränga sig att 'informera om vad kärnindustrin verkligen kan bidra med: försörjningssäkerhet, inga koldioxidutsläpp, konkurrenskraftiga priser, säkerhet och hantering av avfallet. Detta skulle göra det möjligt för det organiserade civila samhället att på ett kritiskt sätt analysera innehållet i de debatter som pågår om dessa frågor'. Det nya vägledande programmet om kärnenergin tillhandahåller viss sådan information. EESK ställer sig ~~huvudsakligen~~ delvis bakom den analys och beskrivning som presenteras i kommissionens meddelande, men konstaterar att viktiga teman inte behandlas (se punkt 1.6). ~~De flesta av kärnenerginns centrala aspekter tas upp och beskrivs enligt kommitténs mening på ett korrekt sätt. Kommittén tar nedan upp vissa andra aspekter av kärnkraften som måste beaktas.~~"

Motivering

Detta framgår både av andra ändringsförslag och av punkt 1.6 i utkastet till yttrande, i vilken det hänvisas till att viktiga aspekter (terror, kylvatten) inte behandlas tillräckligt.

Omröstningsresultat

Röster för: 49

Röster emot: 52

Nedlagda röster: 11

Punkt 1.2

Ändra enligt följande:

"Kärnenergin, som tillhandahöll 31 % av elektriciteten och 15 % av den totala primärenergikonsumtionen inom EU 2004, spelar en central roll på energimarknaden. Kärnenergin uppfyller också till fullo de energipolitiska målen. Priset på kärnkraften är i dag klart konkurrenskraftigt. Det yttre beroendet är litet och bränslekällorna är diversifierade och säkra, vilket ligger i linje med kraven på försörjningstrygghet. Kärnkraften är för närvarande ~~den~~ en av de största i stort sett koldioxidfria energikällorna i Europa. ~~De övriga miljökonsekvenser är begränsade och väl avgränsade"~~

Motivering

I kommissionsdokumentet talar man inte om "den största" utan "en av de största" i stort sett koldioxidfria energikällorna. Vi bör citera korrekt.

När det gäller de övriga miljökonsekvenserna, se andra ändringsförslag.

Omröstningsresultat (OBS! Ändringsförslagets sista del, strykningen av en mening, antogs av samtliga ledamöter.)

Röster för: 57

Röster emot: 60

Nedlagda röster: 3

Punkt 1.3

Ändra enligt följande:

"Mot bakgrund av Europeiska rådets beslut om utsläppsmål för växthusgaser fram till 2020 och därefter är det uppenbart att ytterligare energiproduktionskapacitet med låga koldioxidutsläpp, vare sig det rör sig om förnybara energikällor, kärnenergi eller potentiellt ren kolenergi, bör ersätta produktionskapacitet med höga koldioxidutsläpp för att öka mängden el som produceras med låga koldioxidutsläpp. Rent praktiskt innebär detta att målen för klimat- och energipolitiken inte kan uppnås om man inte upprätthåller åtminstone den nuvarande andelen kärnkraftsproducerad energi fram till dess helt nya lösningar för ren energi finns tillgängliga. Kommittén har tagit del av kommissionens konstaterande att (...) mer än 110 kärntechniska anläggningar inom EU [för närvarande är] i olika stadier av avveckling. Atminstone en tredjedel av de 152 kärnkraftverk som i dag är i drift i den utvidgade Europeiska unionen kommer att behöva avvecklas till 2025 (med förbehåll för en möjlig förlängning av deras livstid). Eftersom kommissionen hittills endast har fått information om byggandet av en ny reaktor, kommer kärnenergens andel i energiproduktionen sannolikt att minska kraftigt. Visserligen kan klimatmålen uppnås, vilket en studie rörande Tyskland från förbundskanslerns kansli visar, men detta kräver ytterligare ansträngningar för att minska energiförbrukningen, göra den förnybara energin effektivare och öka användningen av sådan energi."

Motivering

Detta framgår både av kommissionsdokumentet och den ovannämnda studien.

Omröstningsresultat

Röster för: 49

Röster emot: 65

Nedlagda röster: 6

Punkt 1.7

Ändra enligt följande:

"Ytterligare en fråga är För de medlemsstater som fortfarande vill satsa på kärnenergi kan sektorns attraktionskraft som arbetsgivare och forskningsområde efter nära 20 års moratorium i Europa vara problematisk. EESK instämmer i kommissionens åsikt att sakkunskap i fråga om strålskydd och kärnteknik är av grundläggande betydelse för EU, och därför måste uppmärksamhet riktas på utbildning och forskning inom dessa områden. Detta är främst en uppgift för de företag som driver kraftverken."

Motivering

Det är inte fråga om något moratorium, och ansvaret för utbildning etc. ligger främst på företagen och inte på staterna eller gemenskapen.

Omröstningsresultat (omröstningen gällde bara ändringsförslagets andra del, den första godkändes)

Röster för: 45

Röster emot: 71

Nedlagda röster: 2

Punkt 3.6.1

Lägg till en ny punkt 3.6.1 enligt följande:

"Kommittén konstaterar att urantillgångarna beskrivs på olika sätt i kommissionens meddelande och sammanfattningen i IAEA:s senaste s.k. Red Data Books. I det sistnämnda dokumentet står det att utsikterna är goda för det naturliga uranets försörjningskapacitet – inbegripet befintliga, fastställda, planerade och möjliga produktionsanläggningar som grundar sig på de kartlagda tillgångarna – och att det beräknade internationella uranbehovet kommer att täckas efter 2010, under förutsättning att produktionsökningen och öppnandet av nya gruvor sker enligt planerna och produktionen fortsätter på full kapacitet i alla skeden. Eftersom de sekundära källorna förväntas minska i betydelse, framför allt efter 2015, behöver reaktorbehovet i allt högre grad täckas genom utbyggnad av befintliga och inrättande av nya anläggningar eller utnyttjande av alternativa kärnbränslecykler, det vill säga kostsamma och långvariga processer. I en nära framtid kommer det att krävas en ihållande och stark efterfrågan på uran för att man skall kunna stimulera utnyttjandet av de kartlagda tillgångarna inom rimlig tid. Eftersom kartläggning och utnyttjande av nya tillgångar kan ta lång tid (normalt sett tio år eller mer) kan det uppstå **brist** på uran och uranpriserna kan komma att stiga kontinuerligt på grund av både detta och minskningen av de sekundära källorna. EESK förväntar sig ett klargörande från kommissionen i denna fråga."

Motivering

Vi bör nämna de tydliga skillnaderna i beskrivning i stället för att förtiga dem.

Omröstningsresultat

Röster för: 49

Röster emot: 65

Nedlagda röster: 5

Punkt 4.1

Ändra enligt följande:

"EESK välkomnar har tagit del av kommissionens nya utkast till vägledande program om kärnenergin. Energiområdet har utvecklats mycket under de tio år som gått sedan den senaste publikationen. I synnerhet under de senaste åren har utvecklingen varit dramatisk och riktad uppmärksamheten på energipolitikens samtliga tre aspekter: försörjningstrygghet, konkurrenskraft och rimliga priser samt miljö, i synnerhet klimatförändringarna. EU har reagerat på de uppenbara problemen och utmaningarna med förslag till en europeisk energipolitik. Mot den bakgrunden behövs analys och förslag på området kärnenergi. Kärnenergin placeras in i det generella sammanhanget och en del av den nödvändiga informationen tillhandahålls för diskussion och utformning av en energipolitik för Europa."

Motivering

Föredraganden skriver själv att inte alla aspekter diskuteras (t.ex. terrorism).

Omröstningsresultat

Röster för: 50

Röster emot: 69

Nedlagda röster: 2

Punkt 4.5

Ändra enligt följande:

"Dessa nya investeringar bör i idealfallet uppfylla målen i fråga om försörjningstrygghet, konkurrenskraft och kampen mot klimatförändringarna. Mot bakgrund av de nya inslagen och potentialen i andra typer av energiproduktion kan man förvänta sig noterar kommissionen att det pågår en diskussion i några medlemsstater om förlängning av livstiden för befintliga kärnkraftverk samt nya investeringar. Kommittén ställer sig i detta avseende bakom kommissionens åsikter."

Motivering

Ändringsförslagets författare kan inte hitta något ställe där kommissionen hävdar att man kan "förvänta sig" att livstiden skall förlängas. Detta är ren spekulat.

Se även punkt 1.5 som ändrades under sektionssammanträdet, när vi uttryckte vår oro över en eventuell förlängning av kärnkraftverkens livstid.

Omröstningsresultat

Röster för: 50

Röster emot: 67

Nedlagda röster: 6

Punkt 4.6

Ändra enligt följande:

"Enligt kommissionen räcker urantillgångarna ytterligare 85 år med nuvarande förbrukningsnivåer. Olika källor ger skilda uppgifter om detta, men huvudsakligen varierar bedömningarna mellan 85 och 500 år. Eftersom bränsletillgången är en viktig del av energiförsörjningstryggheten bör kommissionen ge mer detaljerad information om tillgången till kärnbränsle. Samtidigt vill vi återigen påpeka att det råder delade meningar om uranets tillgänglighet."

Motivering

Detta säger sig självt.

Omröstningsresultat

Röster för: 55

Röster emot: 68

Nedlagda röster: 0

Punkt 4.8

Ändra enligt följande:

"Det är alltså viktigt att beakta kärnenergis värdefulla bidrag när det gäller att undvika utsläpp av växthusgaser. Användningen av kärnenergi i EU innebär i dag att man undviker utsläpp på 600 miljoner ton CO₂ varje år mot bakgrund av den nuvarande energimixen. Globalt sett innebär användningen av kärnkraft att man undviker att släppa ut ungefär två miljarder ton CO₂. Detta motsvarar de nuvarande koldioxidutsläppen från Frankrike, Tyskland och Storbritannien tillsammans. Om den planerade utfasningen i vissa av medlemsländerna fullföljs måste en stor del av de befintliga europeiska kärnkraftsanläggningarna ersättas av andra utsläppsfria energikällor samt åtgärder vidtas för att åstadkomma energieffektivitet och minska energiförbrukningen. Om dessutom de övriga befintliga kärnkraftsanläggningarna inte ersätts av nya när de har tjänat ut måste all kärnkraft på medellång sikt ersättas av andra utsläppsfria energikällor på medellång sikt, samt åtgärder vidtas för att åstadkomma energieffektivitet och minska energiförbrukningen."

Motivering

Vi måste överväga mer långtgående insatser än att bara ersätta en energiproducent med en annan. Detta har EESK påpekat ett flertal gånger.

Vidare vill ändringsförslagets författare påpeka att han bitt föredraganden komma med belegg för de siffror som gäller minskningen av koldioxid, efter det att siffran 300 miljoner nämnts i arbetsdokumentet (med källhänvisning). Detta har dock tyvärr inte gjorts!

Omröstningsresultat

Röster för: 61

Röster emot: 61

Nedlagda röster: 2

Punkt 4.9

Lägg till följande:

"Mot bakgrund av Europeiska rådets beslut om utsläppsmål för växthusgaser fram till 2020 och därefter är det uppenbart att ytterligare energiproduktionskapacitet med låga koldioxidutsläpp, vare sig det rör sig om förnybara energikällor, kärnenergi eller potentiellt ren kolenergi, bör ersätta produktionskapacitet med höga koldioxidutsläpp för att öka mängden el som produceras med låga koldioxidutsläpp. Rent praktiskt innebär detta att målen för klimat- och energipolitiken inte kan uppnås på ett ekonomiskt godtagbart sätt om man inte upprätthåller åtminstone den nuvarande andelen kärnkraftsproducerad energi fram till dess helt nya energilösningar finns tillgängliga. Å andra sidan är det uppenbart att en ökad andel kärnkraft i kombination med förnybar energi skulle innebära bättre kostnadseffektivitet i kampen mot klimatförändringarna. Samtidigt visar studier (från förbundskanslerns kansli rörande Tyskland) att klimatmålen kan uppnås, men detta kräver ytterligare ansträngningar för att minska energiförbrukningen, göra den förnybara energin effektivare och öka användningen av sådan energi."

Motivering

Självförklarande.

Omröstningsresultat

Röster för: 58

Röster emot: 65

Nedlagda röster: 1

Ny punkt 4.11.1

Lägg till följande nya punkt 4.11.1:

"Kommissionen hävdar följande: 'Skadeståndsansvaret vid nukleära olyckor i medlemsstaterna inom EU-15 regleras av Pariskonventionen från 1960, som skapade ett harmoniserat internationellt system för skadeståndsansvar vid nukleära olyckor, vilket för närvarande begränsar operatörernas skadeståndsansvar till omkring 700 miljoner USD.' Kommittén anser att detta innebär ett indirekt stöd till kärnenergin och begär därför att operatören även skall vara skyldig att ha en omfattande försäkring för alla eventuella skador."

Motivering

Under studiegruppens sammanträde hävdade föredraganden att man måste och kunde hitta en lösning. Detta framgår inte tydligt av texten. Ändringsförslaget är tänkt att åtgärda detta.

Man kan påpeka att bilar försäkras med ett skadeståndsansvar på 100 miljoner euro i Tyskland, medan kärnkraftverk försäkras med det löjliga beloppet 700 miljoner USD!!

Omröstningsresultat

Röster för: 41

Röster emot: 44

Nedlagda röster: 3

Punkt 4.14

Stryk text enligt följande:

~~"Den viktigaste uppgiften är att finna en lösning på frågan om hanteringen av det radioaktiva avfallet, särskilt slutförvaring av använt kärnbränsle, där tekniken finns men de politiska besluten saknas. Detta är en stor fråga med konsekvenser för miljö och folkhälsa och allmänhetens inställning till kärnkraft. I det vägledande programmet konstateras att inget land ännu har genomfört den föreslagna slutlösningen. I Finland sker emellertid framsteg – en slutförvaringsplats har valts ut – liksom i Sverige och Frankrike, där stora framsteg mot ett val av plats har gjorts."~~

Motivering

Det är felaktigt att påstå att tekniken finns för att finna en lösning på denna fråga.

Omröstningsresultat

Röster för: 55

Röster emot: 69

Nedlagda röster: 4